

L'ALT EMPORDÀ

Text > JOAN FERRERÓS

Joaquim Pairó | En Quimet Pairó, fill de Vilaür i cap de sala de l'Hotel Duran, va morir l'octubre passat a vuitanta-tres anys. Amb catorze havia entrat a l'establiment del carrer de Lasauca com a grum i va arribar a ser el maïtre del restaurant al llarg de quasi mig segle. Recentment i ja jubilat, amb en Josep Valls el vam tractar més sovint mentre fèiem el llibre *La vida a Can Duran*. Van ser unes converses que vam aprofitar amb interès perquè ens va fer saber (i de primera mà) inacabables ets i uts de l'ofici i de la casa degana en hostaleria de Figueres. Moments d'especial interès de la seva vida professional van ser quan va tractar Dalí (i Gala) quan el pintor feia estades a la casa mentre es condicionava el seu museu; en aquells moments segurament va ser qui més directament i amb més complicitat, propera i quasi íntima, el va conduir: sabia els gustos, les fixacions i les manies del fill del notari.

El xoriguer petit | A l'Alt Empordà estem sempre atents a vetllar per la supervivència de les espècies més o menys indígenes en perill d'extinció. Ja hem descrit en aquestes cròniques els esforços de Colera i Portbou per salvar dues tortugues, la llaüt i la babaua. Avui tocarem el cas del xoriguer petit, ara que els experts es feliciten perquè a la comarca acaba de superar l'etapa de supervivència com a espècie. Es tracta d'un falcònid que no hem de confondre amb el seu germà gran, el xoriguer comú, més gros, i que practica l'efecte helicòpter amb les ales (també dit *fer*

>> *Dos xoriguers petits sobre una caixa niu.*
(FOTO: GENERALITAT DE CATALUNYA)

l'aleta i a Mallorca, *fer l'esperit sant*) abans de projectar-se sobre la víctima —una rata, un ocelllet... El xoriguer petit, d'activitat cinegètica més modesta, s'alimenta d'insectes i fins fa poc es considerava extingit. Avui, però, n'hi ha noranta-cinc parelles a l'Alt Empordà i setanta-cinc a Lleida, unes xifres que, segons el Departament de Territori, Habitatge i Transició Ecològica, permeten afirmar que el depredador ha assolit la viabilitat i no necessita més ajuda. La campanya de salvació del xoriguer petit ha consistit a instal·lar caixes niu a les torres elèctriques (altrament tan letals per a altres espècies) perquè hi niïn, s'hi reproduïxin i es protegeixin dels depredadors terrestres.

Lladres a Garrigàs? | Els Mossos van detenir un lladre dels dos que van enxampar (l'altre se'ls va escapar) mentre assaltaven un camió a l'àrea de servei de l'AP-7. Com que l'establiment es va construir dins el terme municipal de Garrigàs, les cròniques han explicat que els malfactors havien robat a Garrigàs. Potser caldria establir algun acord periodístic quan té lloc algun esdeveniment noticable en aquestes terres de ningú que en realitat són, per exemple, les àrees de servei de les autopistes, per deixar en silenci el territori municipal concret sobre el qual van ser edificades (i del qual són aïllades amb tela metàl·lica). Que «han robat a Garrigàs», posem, s'hauria de deixar només quan l'acció tingui lloc a les cases, als carrers o als masos del municipi. Si no, algun dia la premsa podria noticiar que l'astronauta X va patir un cobriment de cor a Garrigàs si resulta que en el moment de l'incident la nau sideral passava —avui dia es pot precisar tot— per sobre del municipi.

EL BAIX EMPORDÀ

Text > PURI ABARCA

Mig segle del Manifest de les Gavarres | Fa cinquanta anys que, després de nombroses manifestacions ciutadanes, va veure la llum el Manifest de les Gavarres, un compromís que va arrencar

>> *Un moment de la commemoració dels cinquanta anys del Manifest de les Gavarres.*
(FOTO: DIPUTACIÓ DE GIRONA)

de la gent del territori i que va arribar fins a les instàncies polítiques. Un miler de persones es van reunir a Romanyà de la Selva (terme de Santa Cristina d'Aro) per tirar endavant el compromís i per crear l'Associació d'Amics de les Gavarres, una entitat que va lluitar de manera continuada a favor de la preservació de l'espai fins que es va dissoldre, a finals dels anys noranta del segle passat. El 1992, l'associació va aconseguir que les Gavarres fossin declarades espai natural protegit i, el 1998, com a derivació de tot aquest moviment, es va constituir el Consorci de les Gavarres. Fa uns mesos, el Consorci i la Diputació de Girona (l'organisme depèn d'aquest ens) van voler recordar aquests cinquanta anys de feina per preservar el patrimoni del massís amb un acte protocol·lari a Romanyà de la Selva, en el marc de la primera edició del Mercat Gastronòmic i Artesanal de les Gavarres. La commemoració va incloure una ponència del prestigiós catedràtic d'economia Joan Cals i Güell, redactor del manifest, fundador de l'entitat Amics de les Gavarres i l'Ardenya, i un dels impulsors del Debat Costa Brava de 1976. Durant la commemoració, a la qual van assistir representants d'algunes institucions, es va fer evident que la conservació de les Gavarres encara té reptes al davant, sobretot pel que fa a la convivència entre l'activitat humana i el patrimoni del massís. S'han fet moltes passes per situar les Gavarres al lloc que els correspon com a espai de natura, cultura i història, però potser seria el moment de començar a pensar en la declaració de parc natural, atesa la importància ecològica i social d'aquest territori.

Premi al compromís municipal

La Bisbal d'Empordà ha estat reconeguda com el segon municipi de Catalunya que s'ha posicionat en contra dels matrimonis forçats (el primer va ser Girona). D'ençà que l'Ajuntament de la Bisbal va aprovar la moció (el febrer de 2025), impulsada pel col·lectiu Valentes i Acompanyades, s'ha produït un degoteig de municipis d'arreu de les comarques gironines i alguns de les barcelonines que s'han adherit a la iniciativa, pensada per avançar en l'erradicació dels matrimonis forçats. El compromís dels ajuntaments com el de la Bisbal d'Empordà, que estan en primera línia pel que fa a l'atenció a les víctimes, dona esperança sobre una actuació dels governs més decidida en aquest problema, que afecta moltes nenes i joves a tot el món. Segons ViA, es calcula que, en el món contemporani, nou-cents milions de dones han estat casades abans de complir els divuit anys, i la meitat d'aquestes, abans de fer-ne quinze. Cada dos segons, diu l'associació, una nena és obligada a casar-se en algun indret del món. Un tipus de violència masclista i una clara vulneració dels drets fonamentals de la persona que, encara que no es detecta a primera vista, també es produeix al nostre país.

LA CERDANYA

Text i foto > SANDRA ADAM AUGER

Nova ubicació per a l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya | El darrer trimestre d'enguany, el Govern de Catalunya i l'Ajuntament de Puigcerdà han aprovat la construcció del nou Arxiu Comarcal de la Cerdanya previst des de l'any 2023. Ha desbloquejat el projecte la cessió d'un solar municipal al barri de l'estació de Puigcerdà, on es construirà el nou equipament. La inversió de 4,3 milions d'euros serà finançada íntegrament pel Departament de Cultura.

Actualment, l'arxiu és a la darrera planta de l'antic convent de Sant Domènec, on s'instal·là l'any 1989 i on ara manca d'espai. L'equipament nou garantirà la conservació i l'accés al patrimoni documental dels disset municipis de Cerdanya.

>> Solar cedit per l'Ajuntament de Puigcerdà per construir el nou Arxiu Comarcal de la Cerdanya.

Es preveu que el projecte estigui acabat l'any 2029. Ocuparà el solar conegut amb el nom de *camp de la Noguera*, situat entre l'avinguda dels Pirineus i la ronda dels Torreons. L'equipament constarà de dues plantes destinades al dipòsit on es podran emmagatzemar vuit mil metres lineals de documentació, una sala de consulta i diversos espais destinats a oficines.

Tornen els «Quaderns d'Informació Municipal de Llívia» | L'actual consistori de la vila de Llívia ha impulsat la publicació d'un altre número dels «Quaderns d'Informació Municipal». Es tracta del divuitè volum d'una col·lecció iniciada l'any 1980 fruit de la iniciativa del Patronat del Museu de Llívia i de l'Ajuntament mateix. Durant molts anys, el projecte fou coordinat per Josep Vinyet, president del Patronat i secretari municipal.

Aquesta publicació coincideix amb la digitalització dels disset números anteriors a càrrec de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya, que ja es poden consultar íntegrament en línia al web destinat a la premsa de la Xarxa d'Arxius Comarcals.

La digitalització posa a l'abast més de tres mil pàgines d'informació municipal, història, esdeveniments, reculls de premsa, testimonis gràfics i memòria oral, entre d'altres, vinculats a la vila de Llívia, i permet el reconeixement òptic de caràcters, una eina fonamental per a la recerca. Un testimoni indispensable per als amants de la història i la cultura de Cerdanya.

LA GARROTXA

Text > JOAN SALA

Un altre Mundial | És una notícia rellevant aconseguir per setzena vegada l'or en el concurs mundial de patinatge artístic sobre rodes que es va celebrar a la capital de la Xina l'octubre de l'any passat. La coreografia premiada del club olotí es titulava *Sí, vull*, i estava dirigida per Ester Fàbrega i Ricard Planiol, amb una execució que hi van valorar com a perfecta. El CPA Girona va quedar en segona posició, de manera que queda patent l'alt nivell de què gaudeix el patinatge artístic d'aquesta zona, reconegut internacionalment.

El festival del foc i de la llum | Els organitzadors del festival Lluèrnia el defineixen com un acte cultural d'Olot que s'ha convertit en un esdeveniment extraordinari, que fa catorze anys que es repeteix per la tardor i que atreu un públic molt divers. Els organitzadors valoren el fet que per tirar-lo endavant s'hi implica una bona part de la ciutadania, que construeix i es fa seu el festival: des de voluntariat fins a entitats, escoles, instituts, professionals de diverses especialitats, comerços o empreses. Durant el festival, la ciutat es transforma apagant l'enllumenat de la via pública i encenen uns altres llums diferents i l'esplendor del foc en espais inusuals.

Cadells de llop | Els agents rurals asseguren que entre l'Alta Garrotxa i l'Alt Empordà hi ha llops. Sembla que fa un quart de segle n'hi havien observat exemplars mascles, però ara s'hi ha detectat el primer naixement de cadells. Era una espècie que s'havia extingit com a reproductora a Catalunya, i ara esdevindrà espècie reproductora i, per tant, protegida i amenaçada. S'haurà de fer un pla de recuperació de l'espècie, ja que els ramaders estan molt preocupats per les conseqüències negatives que poden patir les seves explotacions i demanen que es reguli convenientment.

Cinquanta anys de Verntallat | La revista de la Vall d'en Bas ha estat durant tot aquest temps una eina molt útil per conèixer el dia a dia de la